

Geachte voorzitter en leden van de Commissie Infrastructuur en Waterstaat,

Daags nadat ik u 26 november jl. een brief heb gestuurd naar aanleiding van de verschenen Luchtvaartnota 2020-2050 verneem ik via Koninkrijk.nu ¹ en BES-reporter.com ² dat Winair een tijdelijke, wekelijkse verbinding tussen Sint Eustatius en Bonaire v.v. gaat opzetten ³. Deze gaat per 1 december a.s. in. Vrienden van ons hebben inmiddels voor 8 december willen boeken maar aan de ontvangende kant wist men nergens van. Dus helemaal goed uitgewerkt lijkt dit plan nog niet, althans niet intern Winair.

Laat ik vooropstellen dat ik blij ben dat gedacht wordt aan de opzet van een periodieke, directe vluchtverbinding naar Bonaire v.v. In beginsel juich ik dit initiatief dan ook van harte toe. Tegelijkertijd: het goede begin hebben we hier nu wel eerder gezien en tot op heden waren het in de praktijk niet meer dan 'proefballonnetjes' die na enkele weken zomaar weer verdwenen met als argument dat de belangstelling (te) gering zou zijn ⁴. Ook hier - Winair geeft het zelf aan - gaat het om een tijdelijke maatregel.

Ik ga u nu een donker scenario schetsen waarvan ik van harte hoop dat het niet bewaarheid zal worden. Over enkele weken of misschien zelfs enkele maanden weten we meer. Wat is er volgens mij gebeurd en wat gaat er volgens mij gebeuren? Net als voorgaande keren (met CN Express en EZ Air) wordt een initiatief zichtbaar (noem het een 'proefballonnetje'); dat gaat met grote voortvarendheid, zonder al te veel voorafgaande marketing of mededelingen anderszins. Ook nu: geen melding vooraf, geen reisschema, geen overzicht van tarieven, etc. Nee, over een dag of drie gaan we beginnen en dan zien we - kennelijk - wel, wie er komt. Naar verwachting niet zoveel mensen dus: wie wist er immers van?

Als alle beoogde doelgroepen effectief zouden worden benaderd en er wordt wat moeite gedaan om de bezetting van de vliegtuigen optimaal te krijgen dan - zo kan ik mij voorstellen - wordt na enige aanloop heus wel het 'break even'-point bereikt waarna de lijn rendabel zal blijken. Maar dat gebeurt natuurlijk niet: voor de ZVK-vluchten (van medische aard) zijn waarschijnlijk reeds afspraken gemaakt met EZ Air en niet met Winair. Het ministerie van BZK heeft - zo veronderstel ik - een bezettingsgarantie gegeven die zal worden ingevuld door personeel van de Rijksdienst Caribisch

¹ <https://koninkrijk.nu/2020/11/27/rijk-zorgt-voor-tijdelijke-vliegverbinding-bonaire-en-st-eustatius/>

² <https://bes-reporter.com/index.php/2020/11/27/bonaire-and-statia-get-temporary-air-connection/>

³ Voor mij komt dit besluit zomaar uit de lucht vallen. Het kan haast niet anders dan dat de regeringscommissaris bekend is met deze ontwikkeling. We hebben op het eiland inmiddels een eilandsraad. *Zou die betrokken zijn bij deze ontwikkeling?* Zonder het precies te weten, betwijfel ik het. Transparantie en communicatie zijn nu eenmaal niet de sterkste kanten van het huidige bestuur op Sint Eustatius.

⁴ Zijn hier (publiek beschikbare) evaluatierapporten van? Welke bevindingen hebben geleid tot welke corrigerende maatregelen? Welke resultaten werden beoogd en welke zijn behaald?

Nederland (met een hoofdkantoor op Bonaire en een verantwoordelijkheid die zich uitstrekt tot Saba en Sint Eustatius). En daarmee is Winair gepaaid.

Winair zélf (of: de belangrijkste aandeelhouder: de overheid van Sint Maarten) heeft geen enkel belang bij vluchten die niet via Sint Maarten gaan (denk aan de landingsrechten: inkomen voor de overheid) en zal er alles aan doen om het initiatief te laten mislukken zonder daarvoor zelf de schuld te krijgen. Dat wordt dus "te weinig passagiers" of "niet rendabel" anderszins. De andere aandeelhouder (de Europees Nederlandse overheid) ziet dit passief aan en laat het gebeuren (iets met Pontius Pilatus: handen wassen in onschuld) in plaats van haar eigen belang in Winair op te geven en zich actief in te zetten voor een open concurrentie op de luchtverbindingen in Caribisch Nederland.

Het gezegde luidt "met zulke vrienden heb je geen vijanden meer nodig" en dat lijkt me hier ook van toepassing. De Rijksoverheid en ook de regeringscommissaris op Sint Eustatius presenteren de ontwikkeling alsof de verbinding met Bonaire door hen is 'bevochten' maar - zo is mijn stellige overtuiging - het gaat hier helemaal niet om een bevochten resultaat; eerder is het een toonbeeld van de oren laten hangen naar de monopolist Winair en de grootaandeelhouder Sint Maarten.

In dit beeld past het dat geen enkele moeite wordt gedaan om te bezien of de vluchten ook werkelijk concurrerend zijn, in de zin dat zij goed aansluiten op vervolgvluchten naar de Verenigde Staten en naar Europa (o.a. Amsterdam). Als alsnog moet worden overnacht op Bonaire zullen passagiers met een bestemming verder dan 'slechts' Bonaire de vergelijking maken tussen een ticketprijs met of zonder overnachting waarna alsnog voor Sint Maarten zal worden gekozen (zoals Winair dat graag ziet).

Teneinde de bezetting te optimaliseren zullen mijns inziens ook de ZVK-vluchten moeten worden begrepen in de regelmatige verbinding tussen Sint Eustatius en Bonaire. Waarbij ik ervan uitga dat ook het ministerie van VWS en ZVK zich concentreren op Bonaire als het gaat om de functie "regionaal ziekenhuis".

Natuurlijk hoop ik van ganser harte dat mijn donker geschetst beeld van de toekomst niet zal worden bewaarheid en dat de tussentijdse evaluaties daadwerkelijk zullen leiden tot een klantvriendelijk(er) beeld met passende tarieven en programmering, maar vooralsnog ben ik somber gestemd (gebaseerd op - zoals reeds opgemerkt - eerdere ervaringen van gelijksoortige aard).

Kortom, mag ik u vragen om nader vinger aan de pols te houden en het daarheen te leiden dat:

- een open concurrentie ontstaat in de markt van Caribische luchtverbindingen (door de monopoliepositie van Winair te ontmantelen en het belang van de Europees Nederlandse overheid in Winair af te stoten);
- betaalbare tarieven en een frequent en direct vliegschema kunnen worden verkregen tussen Sint Eustatius enerzijds en Bonaire anderzijds;
- in samenwerking met het ministerie van VWS wordt ingezet op het "regionale ziekenhuis" in Bonaire waarna vervolgens de contracten met Colombia en Sint Maarten kunnen worden afgebouwd (ten faveure van Bonaire en natuurlijk voor zover Bonaire alle zorgtaken ook daadwerkelijk kan invullen; als dit vooralsnog niet mogelijk is, zet dan in op realisatie van *dát* doel in plaats van het handhaven van zorgcontracten met Sint Maarten en Colombia);
- in het algemeen: de afhankelijkheid van Sint Maarten (voor Sint Eustatius) wordt verminderd waar deze onnodig is wanneer gemakkelijker en onderling kan worden 'geschakeld' tussen alle BES-partners, en in het bijzonder met Bonaire.

Ik rond af met u veel wijsheid toe te wensen.

Met vriendelijke groet,

Ir. J.H.T. (Jan) Meijer MBA,
Bellevue Road 4, Upper Round Hill,
Sint Eustatius, Caribisch Nederland.

cc: *Voorzitter en leden van de Commissie Koninkrijkrelaties*
Voorzitter en leden van de Commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Regeringscommissaris op Sint Eustatius